

Із суб'єктами конституційно-правових відносин тісно пов'язаний інший елемент складу конституційно-правових відносин - права і обов'язки учасників конституційно-правових відносин. Права учасників конституційно-правових відносин полягають у можливості певної діяльності або поведінки, набуття, володіння, користування певними політичним та Іншими цінностями. Також можна погодитись і з твердженням Ю. В. Данилюка, що конституційне правовідношення є вольовим відношенням, у якому загальна воля, виражена в нормі права, є волею його учасників.

Список використаних джерел

1. Конституційне право України: Підручник / За заг. Ред.. В.Л. Федоренка. – 4-е вид., перероб. і доопр.; перемога проф. В.М.Шаповала. – К., 2012.
2. Конституційне право України: підручник / В. І. Чушенко, І. Я. Заяць. – Вид. 2-ге допов. і перероб. Київ: Ін юре, 2009.
3. Конституційне право України: навч. посіб. / Ю. Г. Барабаш, Л. К. Байрачна, І. І. Дахова та ін. ; за заг. ред. Ю. Г. Барабаша. Харків: Право, 2012.
4. Конституційне право України: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / В. Ф. Погорілко, В. Л. Федоренко; М-во освіти і науки України, М-во юстиції України. 2-ге вид., переробл. та доопрац. Київ: Всеукр. асоц. видавців «Правова єдність»: Алерта: КНТ: ЦУЛ, 2010.
5. Конституційне право України. Академічний курс: Підручник: У 2 т. Т 2. / За загальною редакцією Ю.С. Шемшученка. Київ: ТОВ «Видавництво «Юридична думка», 2008.
6. Конституційне право України. Повний курс [Текст]: навч. посіб. / О. В. Совгіря, Н. Г. Шукліна. - 2-ге вид., перероб. і допов. Київ: Юрінком Інтер, 2012.

ПИТАННЯ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРИНЦИПУ ВЕРХОВЕНСТВА ПРАВА ТА ВЕРХОВЕНТВА ЗАКОНУ

Хальота А.І., професор кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Своєрідним еквівалентом концепції правової держави є ідея панування (верховенства) права, поширена в англomовних країнах. Сучасне розуміння цієї ідеї багато в чому зумовлене змістом концепції, сформульованої в кінці ХІХ ст. відомим британським державознавцем А. Дайсі. Він сприймав панування права як його верховенство, протиставлене адміністративному свавілля. Водночас у пануванні права А. Дайсі вбачав рівність перед законом, або рівну підлеглість усіх одним і тим самим законам. Нині концепція А. Дайсі не втратила своєї привабливості для багатьох авторів. Але їхні оцінки панування права ширші за змістом. У розробці своїх концепцій сучасні автори застосовують різні підходи, хоч майже завжди ідея панування права пов'язується з визнанням існування широкого кола прав і свобод, їх процесуальних гарантій та демократичних принципів судочинства. Послідовники А. Дайсі вважають, що органи державної влади повинні не тільки діяти відповідно

до вимог права, а й підпорядковуватись йому. Водночас вони вказують на необхідність захисту особи від зловживання цих органів своїми повноваженнями.

Принцип верховенства права має бути закладений практично в усіх законах, які, в свою чергу, мають бути спрямовані на захист прав і свобод громадян. Згідно із рішенням Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень ст. 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 року (№ 15-рп/2004) верховенство права є пануванням права у суспільстві[1]. Верховенство права вимагає від держави його втілення у правотворчу та правозастосовну діяльність, зокрема у закони, які за своїм змістом мають бути проникнуті, передусім, ідеями соціальної справедливості, свободи, рівності тощо. Одним із проявів верховенства права є те, що право не обмежується лише законодавством як однією з його форм, а включає й інші соціальні регулятори, зокрема, норми моралі, традиції, звичаї тощо, які легітимізуються суспільством і зумовлюються історично досягнутим культурним рівнем суспільства. Всі ці елементи права об'єднуються якістю, що відповідає ідеології справедливості, ідеї права, яка значною мірою отримала відображення у Конституції України. Так, відповідно до ч. 1 ст. 8 Конституції України [2] принцип верховенства права передбачає пов'язаність законодавчої влади природним правом (держава може видавати лише такі закони, які відповідають приписам природного (надпозитивного) права).

Сучасне розуміння принципу верховенства права означає, що у правовій державі має панувати закон, а не інтереси осіб, у руках яких у певний момент перебуває влада; функції держави полягають у регулюванні відносин між усіма суб'єктами права на основі закону.

Отже, верховенство права означає те, що при виборі державою нормативної системи у якості домінуючої обирається саме правова нормативна система.

Принцип верховенства закону утвердився в період парламентаризму, тобто верховенства парламенту в конституційній системі європейських держав XVIII-XIX ст. Тоді парламент був не тільки законодавчою, а й фактично установчою владою, а закон, власне кажучи, прирівнювався до конституції, бо те, що ухвалював парламент, і було реальною конституцією.

Принцип верховенства закону вимагає, щоб діяльність усіх органів державної влади здійснювалась на правовій основі та відповідала умовам легітимності.

Правова форма діяльності органів державної влади є діяльністю легітимною не тільки тому, що органи влади формуються у відповідності із правовими процедурами, але й тому, що забезпечує права та свободи людини. Правова держава передбачає, що підзаконність державної влади (принцип верховенства закону) доповнюється визнанням за окремою особою невід'ємних і невідчужуваних прав, які передують самій державі. Тому у правовій державі принцип верховенства закону доповнюється принципом верховенства права. Принцип верховенства права означає, що для правової держави необхідно але зовсім не достатньо, щоб усі, зокрема і сама держава, дотримувались законів.

Необхідно щоб ці закони були правовими, щоб закони виражали загальну і рівну для всіх міру (норму) свободи людини. Принцип верховенства закону (закон є основним джерелом права у сучасному суспільстві), закріплений Конституцією України, означає визначальну, провідну роль закону в правовій системі, зокрема, системі джерел права, його вищу юридичну силу відносно підзаконних актів. Тобто принцип верховенства закону означає тільки співвідношення закону та інших нормативно-правових актів.

Принцип верховенства закону знайшло своє відображення в положеннях Конституції України, по-перше, відповідно ч. 2 ст. 8 визнається за Конституцією України найвищої юридичної сили; по-друге, відповідно до ст. 92 віднесено до предмета законодавчого регулювання найважливіші, ключові суспільні відносини у всіх сферах життєдіяльності суспільства; по-третє, панування закону, безумовне підпорядкування закону всіх членів суспільства та держави в цілому[2].

Принцип верховенства закону ґрунтується на таких засадах:

- а) верховенство конституції, яка є основним законом у державі;
- б) особливу процедуру прийняття й зміни закону – ця процедура має бути передбаченою лише в основному законі (ніхто, крім законодавчої влади, не має права вносити зміни у фундамент держави – основний закон);
- в) обов'язкову відповідність усіх інших нормативних актів закону – безперечно це говорить про те, що жоден нормативно-правовий акт не може суперечити основному закону;
- г) наявність механізмів реалізації й захисту закону – закон повинен мати механізм власної реалізації, іншими словами, – закон, який не передбачає відповідальності (санкції), є „мертвим”;
- д) конституційний нагляд, що забезпечує несуперечність усієї законодавчої системи (конституційний нагляд за Законами України здійснює, відповідно до Закону України „Про Конституційний Суд України” Конституційний Суд України, який є органом конституційної юрисдикції у країні [3]). Отже, Конституційний Суд України гарантує верховенство конституції та вирішує питання щодо конституційності того чи іншого закону, прийнятого законодавчою владою.

Неухильне дотримання принципів верховенства права та верховенства закону покликане забезпечити права і свободи людини у всіх сферах життя, а зі сторони підвладних суб'єктів – повагу до законів та до органів влади. За такого розуміння сила держави, на якій вона ґрунтується, законна лише в тому випадку, якщо вона застосовується у чіткій відповідності із правом, якщо вона цілком слугує йому. При цьому закон, зобов'язуючи окрему людину до дотримання загальноприйнятих правил поведінки, водночас чітко окреслює межі прерогатив держави стосовно індивідуальної свободи.

Отже, на сучасному етапі розвитку правових концепцій існує думка щодо необхідності гармонійного поєднання принципу верховенства права та принципу законності. У результаті такого поєднання передбачається забезпечити основні потреби суспільства та окремої людини і створити жорсткий контроль за дотриманням законів в Україні.

Список використаних джерел:

1. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень ст. 69 Кримінального кодексу України (справа про призначення судом більш м'якого покарання) від 2 листопада 2004 року № 15-рп/2004 // Офіційний вісник України. - 2004. - № 45. – Ст. 2975

2. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. – К.: Юрінком, 1996. – 80 с.

3. Про Конституційний Суд України: Закон України від 13 липня 2017 № 2136-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2017. - № 35. - Ст.376.

ЛЕГАЛІЗАЦІЯ ЕВТАНАЗІЇ НА КОНСТИТУЦІЙНИХ ЗАСАДАХ В УКРАЇНІ

Хоменко С. О., здобувач ступеня вищої освіти магістра 1 курсу, Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: старший викладач кафедри конституційного права та прав людини Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук **Сьох К. Я.**

Сучасний світ переповнений науковими, технічними та медичними дослідженнями, що призводить до штучної збільшення прав людини у світі. Це стало приводом до виникнення IV покоління прав людини, в соціумі почали використовувати штучні права, які не зовсім сприймаються суспільством. Але, вони існують і закріплюються на нормативному рівні державами.

Україна яка стала на шлях євроінтеграції, що призводить до аналізу та запровадження європейського досвід світу у національному законодавстві. Країни Європи в своїх межах національного законодавства закріплюють IV покоління прав людини. Відповідно Україна також деякі з них розглядає як коло прав які б доцільно долучити до II розділу Конституції України.

До таких прав також належить, наприклад евтаназія.

Що ж являє собою евтаназія, та чому її так гучно обговорює весь світ?!

Евтаназія - це (грец. *eu* — добре + грец. *θάνατος* — смерть) — практика припинення (або скорочення) лікарем життя людини, яка страждає невиліковним захворюванням, відчуває нестерпні страждання, коли хвороба бере своє, на задоволення прохання хворого в безболісній або мінімально болісній формі з метою припинення страждань [6].

На сьогоднішній день евтаназія стоїть гострим питанням в багатьох країнах світу. І лише одиниці з них все ж таки наважились легалізувати так зване «право на смерть». Такими країнами є Нідерланди, Бельгія, Люксембург, штати Вашингтон та Орегон в Америці. А ось наприклад в Італії, Ірландії, Угорщині та Норвегії евтаназію не тільки заборонено, за неї навіть суворо карають. Нажаль в багатьох інших країнах, такий термін як «евтаназія» взагалі не зустрічається в національних законодавчих актах та знаходиться поза межами врегулювання законом, але це не робить евтаназію автоматично дозволеною за принципом свободи «що не заборонено законом – дозволено». В